

dr hab. Anna Rakowska-Trela, prof. UŁ
Katedra Prawa Konstytucyjnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Łódzkiego

Łódź, 1 lutego 2019 r.

RECENZJA

DOROBKU NAUKOWEGO PANA DRA MARISUZA BIDZIŃSKIEGO w postępowaniu habilitacyjnym

1. Uwagi wstępne

Niniejszą recenzję sporządziłam na zlecenie Pani Profesor Teresy Gardockiej, Dziekana Wydziału SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie, w związku z postępowaniem habilitacyjnym, prowadzonym na wniosek Pana Doktora Mariusza Bidzińskiego, na podstawie przepisów ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Ustawa ta w art. 16 ust. 1 i 2 stanowi, że *„do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną”* (ust. 1). *„Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1, może stanowić:*

- 1) dzieło opublikowane w całości lub w zasadniczej części, albo cykl publikacji powiązanych tematycznie;*
- 2) zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;*
- 3) część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora-habilitowanego”* (ust. 2).

Dr Mariusz Bidziński jako dzieło, mające w myśl art. 16 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki stanowić podstawę złożonego wniosku wskazał monografię zatytułowaną *Ustrój miasta stołecznego Warszawy*, Warszawa 2018, liczącą 300 stron, opublikowaną w 2018 r. przez Wydawnictwo Adam Marszałek.

2. Charakterystyka drogi naukowej Habilitanta i jego zainteresowań

Oceny dorobku naukowego doktora Mariusza Bidzińskiego dokonałam na podstawie dokumentów załączonych do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego, w szczególności sporządzonego przez Habilitanta autoreferatu, przedstawiającego jego dorobek naukowy oraz wykazu opublikowanych prac naukowych wraz z informacją o osiągnięciach dydaktycznych i współpracy naukowej oraz przedstawionych przezeń publikacji i pozostałych udostępnionych informacji.

Dr Mariusz Bidziński studia magisterskie na kierunku Prawo na ukończył w 2004 r. Stopień naukowy doktora nauk prawnych został Habilitantowi nadany w 2008 r. na podstawie rozprawy pt. *Jawność finansowania partii politycznych. Podstawy konstytucyjne i praktyka*. Praca ta została napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Marka Chmaja, recenzentami pracy byli prof. dr hab. Maria Kruk Jarosz oraz prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki. W latach 2006-2008 Habilitant był zatrudniony na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej (w różnych okresach) na Wydziale Prawa i Administracji Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Łazarskiego w Warszawie (obecnie Uczelnia Łazarskiego). Od 04.03.2006 r. do 30.06.2009 r. współpracował także w zakresie prowadzenia zajęć dydaktycznych z Wyższą Szkołą Pedagogiczną im. Janusza Korczaka w Warszawie. Od 01.11.2008 jest zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego w Warszawie, gdzie pełnił także funkcję pełnomocnika dziekana ds. studiów doktoranckich, a obecnie jest Rzecznikiem Dyscyplinarnym ds. Studentów i Doktorantów.

Dr Mariusz Bidziński jest także praktykującym radcą prawnym.

Habilitant, po uzyskaniu stopnia doktora, a przed złożeniem wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, opublikował jako autor lub współautor ponad 40 prac o charakterze naukowym. W tym czasie – jak wynika z załączonego do autoreferatu wykazu publikacji – Habilitant zainteresowania swoje koncentrował wokół zagadnień związanych z ustrojem i organizacją samorządu terytorialnego, ze szczególnym uwzględnieniem ustroju miasta stołecznego Warszawy, ale także ustrojowych i administracyjnych aspektów funkcjonowania organów państwa i jednostek samorządu terytorialnego. W tym obszarze opublikował łącznie 16 prac, w tym jako współautor monografii i autor rozdziałów w pracach zbiorowych. Opublikował także dwie prace z zakresu szeroko rozumianej działalności leczniczej i prawa medycznego. Jako szczególnie

przedmiot zainteresowania Habilitanta warto wskazać badania w zakresie realizacji konstytucyjnych prawa i wolności, w tym m.in. w zakresie zasady pluralizmu politycznego, ochrony prywatności czy też dostępu do informacji publicznej. W tym obszarze warto zwrócić uwagę na prace dotyczące tak wrażliwych aspektów, jak dostęp do informacji publicznej i kilka opracowań dotyczących finansowania partii politycznych i wyborów - co z pewnością stanowi kontynuację zainteresowań Habilitanta z okresu prac nad rozprawą doktorską.

Kolejnymi obszarami badań Habilitant objął procedury administracyjne i sądowe związane z działaniem administracji publicznej oraz pozostające w zakresie prawa gospodarczego, a także zagadnienia związane z pozycją ustrojową konstytucyjnych organów władzy, w tym dotyczące obowiązujących w Polsce i innych państwach rozwiązań systemowych. Na szczególne zainteresowanie tu zasługują dwie publikacje dotyczące pozycji ustrojowej Prezydenta Republiki Kazachstanu.

Należy zaznaczyć, że Habilitant jest także redaktorem 4 publikacji wieloautorskich oraz współautorem 3 monografii. Brał czynny udział w 33 konferencjach naukowych, z czego w 8 z referatem, jak również był członkiem komitetów naukowych 6 konferencji i paneli dyskusyjnych. Na uwagę zasługuje także działalność publicystyczna M. Bidzińskiego: jest on autorem ponad 100 artykułów i komentarzy prawniczych w prasie i mediach.

Habilitant pełnił także rolę promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim Darii Eweliny Wierzbńskiej na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego. Pani D. E. Wierzbńska uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy "Eksperyment medyczny w prawie polskim. Konstytucyjne podstawy a praktyka", a więc ten aspekt działalności M. Bidzińskiego pozostawał w korelacji z jego zainteresowaniami dotyczącymi prawa medycznego.

Habilitant jest też promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich i licencjackich.

Warto także podkreślić, że Habilitant jest członkiem rad naukowych w dwóch czasopismach naukowych oraz stałym współpracownikiem czasopisma naukowego „Edukacja Prawnicza”, unikatowego miesięcznika adresowanego do studentów prawa i młodych prawników, obejmującego materiały niezbędne w czasie przygotowywania do egzaminów oraz poszerzający ogólną wiedzę prawniczą.

Podsumowując wstępną część recenzji dotychczasowego dorobku Pana Doktora Mariusza Bidzińskiego, odnoszącą się do jego działalności naukowej, dydaktycznej, zawodowej i - nazwijmy ją - popularyzatorsko-społecznej w okresie poprzedzającym złożenie wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, stwierdzić należy, że Jego aktywność jest znaczna. W zakresie działalności naukowej jest autorem, współautorem lub redaktorem wielu opracowań naukowych. Co istotne, koncentrują się one głównie wokół kilku zagadnień z zakresu prawa publicznego (konstytucyjnego, administracyjnego), co świadczy z jednej strony o szerokich możliwościach badawczych M. Bidzińskiego, z drugiej zaś, o dokonaniu przez Habilitanta dojrzałego i przemyślanego wyboru naukowego oraz o konsekwentnym kontynuowaniu podejmowanych badań. Habilitant brał udział i współorganizował wiele konferencji naukowych, jest członkiem Rady Wydziału Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

Działalność dydaktyczna Habilitanta sprowadza się do pełnienia roli pomocniczego promotora w przewodzie doktorskim, promotora i recenzenta wielu prac magisterskich i licencjackich oraz do współpracy z miesięcznikiem „Edukacja Prawnicza”. Należy więc ocenić, że doświadczenia Habilitanta w tym zakresie są bogate.

Odnosnie zaś do działalności popularyzatorsko-społecznej, nie bez znaczenia są liczne komentarze prawnicze autorstwa Habilitanta do bieżących wydarzeń i zmian w prawie.

3. Ocena monografii pt. *Ustrój miasta stołecznego Warszawy*

3.1. Wybór tematu monografii

Dr Mariusz Bidziński swoje opracowanie poświęcił zagadnieniu ustroju miasta stołecznego Warszawy. Z pewnością wybór ten należy ocenić jako trafny, przede wszystkim z uwagi na aktualność podjętego tematu. Warto bowiem zaznaczyć, że ustrój miasta stołecznego Warszawy jest niezmiennie przedmiotem dyskusji w sferze publicznej.² Świadczą o tym chociażby zmiany ustawowe w tym zakresie, omawiane przez Habilitanta w pracy, z drugiej strony niedawne pomysły „reformy” ustroju aglomeracji warszawskiej, które były przedmiotem debaty w mediach.

Można jednocześnie zaobserwować, że zachodzące i proponowane zmiany w ustroju miasta stołecznego nie zawsze są wynikiem przemyślanej analizy dotychczasowych

doświadczeń, czy rozwiązań przyjmowanych w innych państwach. Dlatego też całościowe omówienie ustroju Warszawy, ze wskazaniem jego ewolucji, a także „słabych stron” obecnych rozwiązań jest ważnym głosem w dyskusji o ustroju samorządu terytorialnego.

Trzeba też podkreślić, że - jak dotychczas - brak jest całościowego i szerokiego opracowania podjętego przez Habilitanta tematu.

3.2. Ocena strony formalnej monografii

W tym aspekcie przedstawiona monografia zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę. Książka napisana jest prawidłowym prawniczym językiem, w sposób atrakcyjny i zrozumiały dla czytelnika. Niedociągnięcia językowe lub formalne są tak nieliczne, że wręcz pomijalne (tzw. „literówki”) powinny być usunięte w procesie korekty.

Przypisy Habilitant sporządził w prawidłowy sposób, są one często obszerne, uzupełniają treść rozważań. Zaletą książki są dość liczne tabele i wykresy, które ułatwiają analizę omawianych przez Habilitanta zagadnień.

Całość rozprawy dzieli się na pięć rozdziałów, poprzedzonych wstępem i zamkniętym rozbudowanym zakończeniem. Pierwszy z rozdziałów, poświęcony podstawom prawnym i genezie ustroju Warszawy, liczy 37 stron, drugi rozdział, w którym habilitant omawia modele ustroju Warszawy, zajmuje 34 strony, trzeci rozdział, dotyczący organów miasta stołecznego Warszawy liczy 61 stron. Czwarty z kolei rozdział, w którym omówione zostało zagadnienie zadań miasta stołecznego Warszawy i jednostek pomocniczych, obejmuje 36 stron, zaś na ostatni, piąty rozdział, odnoszący się do nadzoru i kontroli nad samorządem terytorialnym Warszawy składa się 53 stron. Wydaje się tym samym, że proporcje objętościowe pomiędzy poszczególnymi rozdziałami nie zostały zachwiane, zaś podział treści jest logiczny i czytelny.

Rozdziały dzielą się na podrozdziały (od 3 do 5), te zaś niekiedy na mniejsze jeszcze jednostki redakcyjne, co ocenić należy jako potrzebne, a zarazem wystarczające dla przejrzystości treści monografii.

Po rozbudowanym Zakończeniu Habilitant umieścił obszerną Bibliografię wykorzystaną przy pisaniu monografii, która szacunkowo liczy na pewno ponad 300 pozycji literatury. Habilitant szeroko wykorzystywał także orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, sądów i organów administracji. Posiłkował się wieloma aktami prawnymi: zarówno polskimi, jak i obcymi, obowiązującymi i o znaczeniu historycznym. W Bibliografii wymienione są też

prace w języku angielskim. Choć jest ich niewiele, to wynika to z założenia przyjętego przez Habilitanta: że będzie koncentrował się na rozwiązaniach polskich i je głównie omawiał.

Trzeba też zaznaczyć, że we wstępie Habilitant postawił sobie cel badawczy: opracowanie propozycji optymalnego i efektywnego ustroju Warszawy, w szczególności poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania postawione na s. 22-23 książki i zaproponowanie zmian w tym zakresie - z którego wywiązał się w zakończeniu. Doktor M. Bidziński także dekodował i wskazał we Wstępie na metody badawcze, które stosował następnie w analizie podjętych zagadnień.

3.3. Ocena strony merytorycznej monografii

Przechodząc do oceny merytorycznej przedstawionej do recenzji pracy, należy w pierwszej kolejności podkreślić jej liczne zalety, do których należą:

1. konsekwentny i logiczny dla czytelnika układ treści;
2. kompletne ujęcie podjętego tematu, z uwzględnieniem zagadnień konstytucyjno-ustrojowych, administracyjnych, a nawet - tam, gdzie potrzeba - ekonomicznych i praktyki funkcjonowania poszczególnych jednostek i organów;
3. sprawne i właściwe posługiwanie się przez Habilitanta aktami prawnymi i literaturą fachową;
4. doskonałe łączenie omówienia rozwiązań, wynikających z przepisów ogólnych, dotyczących samorządu lokalnego, ze specyficznymi regulacjami ujętymi w ustawie o ustroju miasta stołecznego Warszawy;
5. celność wniosków wyciąganych z prowadzonych rozważań.

Dostrzeżone przez recenzentkę w tym zakresie wady są nieliczne. Trzeba wśród nich jednak wymienić nieodniesienie się przez Habilitanta do zmian, jakie do ustroju samorządu terytorialnego, w tym do ustroju miasta stołecznego Warszawy, zostały wprowadzone mocą ustawy z 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych. Zarówno data wydania, jak i treść publikacji wskazują, że praca pisana była z uwzględnieniem stanu faktycznego i prawnego z 2018 r. Szkoda więc, że omawiając ustrój Warszawy i funkcjonowanie organów, Autor nie przedstawił swojego stanowiska wobec wprowadzonych tą ustawą zmian.

Przechodząc do oceny merytorycznej poszczególnych rozdziałów wskazać należy, że pierwszy z nich ma niejako charakter wstępny, a Habilitant prezentuje w nim podstawy prawne i genezę ustroju Warszawy. Rozdział ten ma głównie charakter opisowy, co jest zrozumiałe. Stanowi wprowadzenie i tło dla rozważań o aktualnym stanie prawnym.

Lektura rozdziału I wskazuje, że historia ustroju Warszawy jest niezwykle ciekawa; w związku z tym rozważania prowadzone w tej części pozostawiają pewien niedosyt. Niewłaściwym jednak byłoby, gdyby rozdział dotyczący genezy i historii ustroju Warszawy rozrósł się ponad miarę - postulat rozwinięcia tego wątku jest więc raczej adresowany do historyków prawa.

Prezentując w omawianym rozdziale podstawy prawne i genezę ustroju Warszawy, Habilitant swobodnie porusza się w omawianych zagadnieniach, prezentuje je w sposób uporządkowany i logiczny, dokonując analizy i oceny omawianych wątków, ograniczonej jednak z uwagi na specyfikę rozdziału.

Rozdział II, zatytułowany *Modele ustroju Warszawy* prezentuje - zgodnie ze swoim tytułem - trzy modele ustroju metropolii (miasta stołecznego): konfederacyjny, federacyjny i scentralizowany. Rozważania w omawianym rozdziale prowadzone są w uporządkowany, logiczny sposób. Autor jasno prezentuje wnioski z nich płynące, właściwie je argumentując.

Autor pozostawił jedynie niedosyt polegający na tym, iż opisując na s. 95 wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 18 lutego 2003 r., nie dokonał oceny ustaleń TK, której to recenzentka byłaby ciekawa i które stanowiłaby podsumowanie rozważań prowadzonych w podrozdziale 3.

Najobszerniejszą częścią monografii jest rozdział III, który dotyczy organów miasta stołecznego Warszawy. Autor omawia w nim status, sposób kreacji i kompetencje poszczególnych organów, odwołując się także do praktyki. Analiza prowadzona jest - podobnie jak w pozostałych rozdziałach - w logiczny i uporządkowany sposób. Jedyne uwagi, które można zgłosić do tego fragmentu, mają charakter marginalny. Recenzentka np. nie zgadza się ze stwierdzeniem zawartym na s. 125, iż „bez względu na przyczynę braku złożenia ślubowania, wyeliminowana została możliwość blokowania stanowiska Prezydenta Miasta” z odwołaniem do art. 29a ust. 4 u.s.g. - nie zawsze bowiem niezłożenie ślubowania wynika z „uchylania się” od jego złożenia - warto w tym aspekcie rozważyć także inne sytuacje i odnoszące się do nich przepisy (np. 28g ust. 3a w zw. z art. 28h u.s.g.). Także postulaty co do reformy ustroju Warszawy, zawarte na s. 145, w ocenie Recenzentki, warto

by rozważyć na tle ustroju innych dużych miast (gdyby jedynie w Warszawie ograniczyć liczbę radnych miejskich do 40, to okazałoby się, że odstaje ona od normy przedstawicielstwa w innych dużych miastach na prawach powiatu).

Nie do końca prawidłowy wydaje się także recenzentce dokonany przez Habilitanta formalny podział na: uchwały, stanowiska i ustalenia. Rozumiejąc kryterium w oparciu o które Habilitant w tym zakresie dokonał wyróżnienia tych trzech form, należy jednak wskazać, że każda decyzja Rady, jako organu wieloosobowego, z formalnego punktu widzenia, zapada w formie uchwały.

Rozdział IV, dotyczący zadań miasta stołecznego Warszawy i jednostek pomocniczych, nie budzi poważniejszych uwag recenzentki. Poszczególne zadania omówione są w sposób uporządkowany i logiczny.

Ciekawy jest rozdział V monografii, dotyczący nadzoru i kontroli nad samorządem Warszawy. Jego zaletami są: uporządkowanie przez Autora siatki pojęciowej, logiczne omówienie organów kontroli i ich kompetencji, a także skutków zastosowania poszczególnych środków kontroli. Na szczególną uwagę zasługuje słuszny postulat, zgłoszony na s. 229/230, a dotyczący wprowadzenia regulacji, by żądanie informacji przez organ nadzoru było limitowane, w szczególności poprzez wprowadzenie konieczności uzasadniania podstawy żądania przekazania informacji. Z drugiej strony trzeba jednak zwrócić uwagę na drobne niedociągnięcie terminologiczne na s. 237 - organ nadzoru, jakim jest wojewoda, nie uchyla aktów organów samorządu sprzecznych z prawem, a stwierdza ich nieważność - i nie można tych pojęć używać zamiennie.

Istotną wartością monografii jest Podsumowanie i zawarte w nim sprecyzowane i konkretne wnioski *de lege ferenda*. Powinny one stać się podstawą szerszej debaty eksperckiej i publicznej, zmierzającej do wprowadzenia optymalnego ustroju miasta stołecznego Warszawy (a nawet szerzej: ewentualnej reformy samorządu terytorialnego w Polsce)

* * *

Konkludując, należy uznać, że tzw. „książka habilitacyjna” Mariusza Bidzińskiego, z uwagi na swój poziom formalny i merytoryczny, spełnia warunki stawiane tego typu publikacjom. Jest to monografia oparta na dobrym warsztacie naukowym, oczywiście i dostrzegalnej znajomości przedstawianych zagadnień, w których Wnioskodawca porusza się swobodnie i z prowadzonych rozważań wyciąga prawidłowe i logiczne wnioski. Zarówno

baza źródłowa i bibliograficzna, przytaczane stanowiska przedstawicieli doktryny, jak i samodzielna analiza dokonana przez Autora powodują, że czytelnik dostaje do ręki wartościową i ciekawą publikację, która - co istotne - może stanowić podstawę do dyskusji nad reformą ustrojową samorządu terytorialnego.

Podsumowując należy stwierdzić, że dorobek naukowy Mariusza Bidzińskiego wypracowany po otrzymaniu przezeń stopnia naukowego doktora, stanowi znaczny wkład Habilitanta w rozwój określonej dyscypliny naukowej. Mariusz Bidziński wykazuje się ponadto znaczną aktywnością naukową, co odpowiada wymogom określonym w art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Nie bez znaczenia jest także działalność dydaktyczna, zawodowa i „popularyzatorsko-społeczna” Habilitanta, która także zasługuje na pozytywną oceną.

Opowiadam się tym samym za dopuszczeniem Pana Doktora Mariusza Bidzińskiego do dalszych czynności przewodu habilitacyjnego, a w konsekwencji za nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa.